

Peter Östman kd ym.

Lakialoite laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan, että eduskunta muuttaa yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia (57/1993; velkajärjestelylaki) siten, että velkajärjestelyn yhteydessä realisoitavan, perusturvaan kuulumattoman varallisuuden realisoinnista aiheutuvat verovelat kuuluvat velkajärjestelyvelkoihin riippumatta siitä, ovatko realisoinnit tapahtuneet ennen velkajärjestelyn aloituspäätöstä vai sen jälkeen.

PERUSTELUT

Kun yksityisen elinkeinonharjoittajan varallisuutta realisoidaan velkajärjestelyn yhteydessä, syntyy kiinteän omaisuuden myynnistä luovutusvoittoa ja irtaimiston myynnistä myyntivoittoa. Näiden myötä myynnistä aiheutuu myös veroja: luovutusvoittoveroa, ansiotuloveroa ja arvonlisäveroa. Edellä mainittua verovelkaa ei kuitenkaan lähtökohtaisesti katsota velkajärjestelyn piiriin kuuluvaksi velaksi, mistä voi olla seurauksena, ettei velkajärjestelyvelallinen selviydy verovelastaan, ja tämän seurauksena velkajärjestely kaatuu.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (velkajärjestelylain) 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan velkajärjestelyn piiriin kuuluvalla velalla tarkoitetaan kaikkia velallisen velkoja, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn alkamista, mukaan luettuina vakuusvelat ja velat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riitainen taikka muusta syystä epäselvä, sekä edellä tarkoitetuille veloille velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyvää korkoa ja velallisen maksettavaksi määrättyjä tällaisten velkojen perimis- ja täytäntöönpanokuluja. Lainkohdan esitöissä sanotaan (HE 183/1992 vp, s. 39): "Velkajärjestelyn piiriin kuuluvat velallisen kaikki velat, joiden peruste on syntynyt ennen velkajärjestelyn aloittamista, mukaan lukien vakuusvelat. Merkitystä ei ole sillä, onko velka erääntynyt tai onko maksuvelvollisuus tai velan suuruus selvä." Perustelujen mukaan sitoumusperäisen velan syntymisen kannalta on yleensä ratkaiseva se hetki, jolloin velallinen on antanut sitoumuksensa. Ansiotulosta ja pääomatulosta perittävän veron osalta ratkaisevana pidetään vasta verovuoden päättymistä.

Velkajärjestelylain 44 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään myös, että maksuohjelmaa voidaan muuttaa silloin, kun ohjelmasta puuttuu velkajärjestelyn piiriin kuuluva velka, ja 4 kohdan nojal-

Lakialoite LA 21/2017 vp

la silloin, kun maksuohjelman muuttamiseen on aihetta takaisinsaannin vuoksi, tai silloin, kun maksuohjelmaan otetun velan määrä tai velkojan oikeus poikkeaa maksuohjelmassa vahvistetusta. Lain esitöissä (HE 183/1992 vp, s. 74) mainitaan esimerkkinä velkajärjestelylain 44 §:n 1 momentin 3 kohdan soveltamisesta, että myöhemmin ilmenevänä velkana voi olla korvausvelka, jos korvausvelvollisuuden peruste on ollut olemassa jo velkajärjestelyn alkaessa, mutta korvausvaatimus esitetään vasta maksuohjelman vahvistamisen jälkeen. Momentin 4 kohdan soveltamisesta mainitaan esimerkkinä, että takaisinsaantikanteen vastaajalle on voinut syntyä velalliselta saatava, joka kuuluu velkajärjestelyn piiriin. Esimerkeissä viitataan velkoihin, joissa maksuvelvollisuuden syntymisen kannalta olennaiset seikat ovat syntyneet velkajärjestelyä edeltävänä aikana, vaikka itse velan olemassaolo olisikin selvinnyt vasta myöhemmin.

Korkein oikeus on ratkaisussaan (KKO 2000:79) todennut, että tulkittaessa, mitä tarkoitetaan velkajärjestelylain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 44 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettulla velkajärjestelyn piiriin kuuluvalla velalla, korkein oikeus katsoo, että lainkohtien sanamuodon ja lain esitöiden perusteella ratkaiseva merkitys on annettava velan perusteen syntymisajankohdalle. Tämän takia korkein oikeus katsoi, ettei mainittuja lainkohtia voida tulkita siten, että velkajärjestelyn piiriin kuuluvaksi velaksi katsottaisiin sellainen luovutusvoitosta määrätty vero, jonka peruste on syntynyt vasta velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen. Pelkästään se seikka, että vero on määrätty vahvistetun maksuohjelman määräyksen täytäntöönpanon perusteella, ei muuta tätä arviota. Vastaavasti oikeuskirjallisuudessa (Koulu, Risto — Lindfors, Heidi — Niemi, Johanna: Insolvenssioikeus) on todettu, että käytännössä ongelmia ovat aiheuttaneet tilanteet, joissa velallisen omaisuutta on myyty maksuohjelman mukaisesti ja sen aikana ja luovutuksesta on syntynyt luovutusvoittoa, jonka perusteella on määrätty luovutusvoittovero. Luovutusvoittoveron on katsottu oikeuskäytännössä syntyneen silloin, kun kyseinen luovutus on tehty (KKO 1995:127, KKO 1997:206 ja KKO 2000:79). Kirjallisuudessa on lisäksi todettu, että näiden ratkaisujen mukaan velkajärjestelyn aikana maksettavaksi tuleva lisävero ja velkajärjestelyn alkamisen jälkeen tapahtuneeseen omaisuuden myyntiin perustuva luovutusvoittovero eivät kuulu velkajärjestelyn piiriin ja ne on maksettava niiden erääntyessä. Käytännössä maksuohjelman mukaan myytävä omaisuus on yleensä panttina, joten sen myyntituottoa ei voida käyttää myyntivoittoveron maksamiseen. Maksuohjelma on laadittava niin tiukaksi, ettei velalliselle jää ylimääräisiä varoja tällaisten yllättävien maksujen suorittamiseen. Maksuohjelmaa ei myöskään voida myyntivoittoveron seuraamuksen perusteella muuttaa, sillä kysymyksessä ei ole välttämättömiin elinkustannuksiin liittyvä muutos. Käytännössä tästä seuraa, että velallisen on realisoitava sellainen pantattu omaisuus, jonka myynnistä saattaa syntyä myyntivoittoa, ennen velkajärjestelyä.

Toisin kuin tällä hetkellä vallitseva korkeimman oikeuden linjaus, lain ja sen tulkinnan tulisi vastata velkajärjestelymenettelyn tavoitetta, joka on tuotu esille edellä mainitun tapauksen KKO 2000:79 hovioikeusvaiheen käsittelyssä. Rovaniemen hovioikeus totesi nimittäin päätöksessään 18.11.1999, että yleisenä maksukyvyttömyysmenettelynä velkajärjestelyn nimenomaisena tarkoituksena on järjestää velallisen kaikki velkasuhteet siten, että velkaongelmiin joutunut yksityishenkilö kykenisi selvittämään ja korjaamaan taloudellisen tilanteensa. Tarkoituksen toteutuminen edellyttää sitä, että kukaan velkojista ei jää velkajärjestelyn ulkopuolelle. Velkajärjestelyn aikana maksettavaksi tuleva verovelka voi tehdä maksuohjelman toteuttamisen mahdottomaksi, mitä ei velkajärjestelylain tavoitteet huomioon ottaen tulisi pitää lain tarkoituksena. Hovioikeuden tulkinta oli, toisin kuin korkeimman oikeuden, että velkajärjestelylain tarkoitus huomioon ottaen oli perusteltua katsoa, että vaikka verovelan asema velkajärjestelyssä oli jäänyt velkajärjes-

Lakialoite LA 21/2017 vp

telylaissa säätelemättä, ei velkajärjestelylain tavoitteiden mukaista ollut se, että velkajärjestelyssä vahvistetun maksuohjelman määräyksen seurauksena syntynyt verovelka vaarantaisi maksuohjelman toteuttamisen.

Velkajärjestelyn yhteydessä realisoitavan, perusturvaan kuulumattoman varallisuuden realisoinnista aiheutuvan verovelan sisällyttäminen velkajärjestelyvelkoihin riippumatta siitä, ovatko realisoinnit tapahtuneet ennen velkajärjestelyn aloituspäätöstä vai sen jälkeen, on perusteltua, koska kyseessä oleva vero on määrätty vahvistetun maksuohjelman määräyksen täytäntöönpanon perusteella. Ei yksilön eikä yhteiskunnan edun mukaista ole, että verovelasta johtuen velkajärjestelyä ei pystytä toteuttamaan. Oikeuskirjallisuudessa (Koulu, Risto — Lindfors, Heidi — Niemi, Johanna: Insolvenssioikeus) on tällä hetkellä vallitsevan oikeustilan osalta todettu, että velallisen on pyrittävä selvittämään ennen velkajärjestelyyn hakemista, ettei hänellä ole odotettavissa jälkiveroja hakemisvuodelta tai sitä edeltävältä vuodelta, ja tarvittaessa lykättävä velkajärjestelyn hakemista tai — mikäli mahdollista — haettava ennakonpidätyksen muutos ajoissa. Edellä mainittu ohjeistus soveltuu kuitenkin käytännössä huonosti talousvaikeuksissa olevan henkilön kykyyn suunnitella toimintansa niin, ettei verovelka aiheuttaisi ongelmia velkajärjestelyn toteutumisen kannalta.

Nyt kyseessä olevassa aloitteessa esitetyn muutoksen myötä olisi mahdollista toimia seuraavasti: 1. Laaditaan velkajärjestelyn maksuohjelma, jossa määritellään velallisen maksuvara tavallisille veloille ja vakuusveloille 2. Vakuusveloja aletaan maksaa heti maksuohjelman vahvistamisen jälkeen normaalijärjestyksessä 3. Avataan velalliselle pankkiin sulkutili, jolle ohjataan tavallisten velkojen maksuvara sekä panttaamattoman varallisuuden myyntitulot 4. Perusturvaan kuulumatonta pantattu varallisuus myydään ja myyntitulot tilitetään pantinhaltijoille 5. Kun kaikki varallisuuden realisoinnit on tehty ja realisoinneista aiheutuneet verovelat selvinneet, haetaan maksuohjelman muutosta, jossa määritellään, miten sulkutilille kertynyt maksuvara ja realisoinneista kertyneet varat jaetaan tavallisten eli vakuudettomien velkojen velkojille ja verottajalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 3 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

Lakialoite LA 21/2017 vp

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *velkajärjestelyn piiriin kuuluvalla velalla* kaikkia velallisen velkoja, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn alkamista, mukaan luettuina vakuusvelat ja velat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riittain taikka muusta syystä epäselvä, sekä edellä tarkoitetuille veloille velkajärjestelyn alkamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyvää korkoa ja velallisen maksettavaksi määrättyjä tällaisten velkojen perimis- ja täytäntöönpanokuluja sekä lisäksi verovelkaa, joka on kertynyt velkajärjestelyn piiriin kuuluvan varallisuuden realisoinnin verotuksesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 21/2017 vp

Helsingissä 21.4.2017

Peter Östman kd
Markus Lohi kesk
Antti Kurvinen kesk
Tuomo Puumala kesk
Pertti Hakanen kesk
Eerikki Viljanen kesk
Jari Myllykoski vas
Lasse Hautala kesk
Susanna Koski kok
Antero Laukkanen kd
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Harry Wallin sd
Niilo Keränen kesk
Jukka Kopra kok
Markku Eestilä kok
Johanna Karimäki vihr
Kari Kulmala ps
Mats Nylund r
Reijo Hongisto ps
Teuvo Hakkarainen ps
Hannu Hoskonen kesk
Markku Pakkanen kesk
Hannakaisa Heikkinen kesk
Mikaela Nylander r
Martti Talja kesk